

Uvedení do problematiky druhořadých voleb

POL 288 Druhořadé volby v Evropě

Osnova přednášky

1. Koncept druhořadých voleb v kontextu politologického výzkumu
2. Předchůdci konceptu druhořadých voleb – teorie nárůstu a poklesu a teorie referenda
3. Koncept druhořadých voleb

Koncept druhořadých voleb v kontextu politologického výzkumu

- volby jako předmět politologického výzkumu – volební právo, volební systémy, vztah volebních a stranických systémů, volební geografie, politická participace, charakteristika elektorátu...
- perspektiva víceúrovňového vládnutí (*multi-level governance*)
- Jiné než celostátní volby dlouho opomíjeny

Předchůdci konceptu druhořadých voleb

- přibližně od 60. let XX. století
- primárně Spojené státy americké
- komparativní výzkum výsledků kongresových a prezidentských voleb
- dvě hlavní teorie, resp. linie výzkumu:
- teorie nárůstu a poklesu (*surge and decline theory*)
- teorie referenda (*referendum theory*)

Teorie nárůstu a poklesu

- autorem konceptu Angus Campbell (1960, 1966)
- rozdílné vol. výsledky v kongresových a prezidentských volbách
- odlišná úroveň volební účasti a podpory prezidentské strany, potažmo prezidenta
- vysvětlení – specifčnost prezidentských voleb
- volba příležitostných (*peripheral*) a tradičních (*core*) voličů v kontextu *low- and high-stimulus elections*
- prezidentské volby návratem k normálu

Teorie nárůstu a poklesu

- později redefinice (závislost na oddanosti voličů, determinismus) – James Campbell (1993)
- Odlišné chování různých typů voličů v kontextu *high-stimulus elections* - trvá moment zvýhodnění určité politické strany, ale jiné důsledky (zdroj tab. Campbell 1987)

A Comparison of the Original and Revised Theories of Surge and Decline in Congressional Elections

		Voters	
		Independents	Partisans
Effects of Short-Term Presidential Election Forces	Turnout Effect	Original theory	Revised theory
	Vote Choice Effect	Revised theory	Original theory

- Shrnutí: důvodem specifičnost předchozích (prezidentských) voleb

Teorie referenda

- prostředí amerického politického systému
- autorem konceptu Edward Tufte (1975)
- klíčová politika administrativy – externí faktor
- kongresové volby jako referendum o vládě
- část voličů volí pro/proti administrativě
- predikce – dva indikátory: popularita prezidenta a/nebo ekonomické trendy
- Pokud je popularita prezidenta nízká a/nebo ekonomické výsledky špatné, prezidentská strana trápí

Teorie referenda

- další výzkum – dvě varianty:
- **negativní hlasování** (S. Kernell 1977):
- jádrem zůstává negativní vnímání prezidenta
- vysvětlení – psychologie: negativní dojmy vždy významnější než pozitivní + jednání snadněji ovlivnitelné negativními dojmy
- volit jdou nespokojení voliči
- **vyvažování (*balance*)** – předpoklad voličské preference rozdělení jednotlivých částí moci
- reakce na předchozí prezidentské volby
- nerozhodnutí voliči

Koncept druhořadých voleb

- v řadě ohledů navázání na teorii nárůstu a poklesu či teorii referenda
- reakce na výsledky voleb v USA + zemských voleb v Německu
- vytvořeno v kontextu prvních voleb do Evropského parlamentu (EP)
- autoři Karlheinz Reif a Hermann Schmitt: *Nine Second-Order National Elections – A Conceptual Framework for the Analysis of European Election Results*
- komparace výsledků voleb na různých úrovních politického systému

Koncept druhořadých voleb

- základem rozlišení dvou typů voleb – prvořadě a druhořadě volby
- prvořadě volby – rozhodující volby
- druhořadě volby – méně důležité
- kontext konkrétního politického režimu – parlamentní vs. prezidentský, resp. semiprezidentský režim
- jádrem formování exekutivy
- základem provázanost prvo- a druhořadě politické arény

Koncept druhořadých voleb

- šest dimenzí druhořadých voleb:
  1. **Dimenze významu** (*the „less-at-stake“ dimension*)
    - druhořadé volby méně významné
    - neovlivnění celostátní exekutivy
    - druhořadá *policy*
    - vnímáno politickými stranami i voliči

Koncept druhořadých voleb

- vliv na volební výsledky:
- úroveň volební účasti – percepce voleb ze strany voličů
- odlišná interpretace – podpora (úrovně) politického systému (režimu)
- rozdílná podpora politických stran – odlišení dvou způsobů hlasování:
  - a) volba srdcem (*vote with the heart, sincere voting*)
  - b) volba hlavou (*vote with the head, strategic voting*)
- a také hodnocení vládní politiky
- implicitní koncentrace na nerozhodnuté voliče

Koncept druhořadých voleb

- důsledky různých způsobů/motivací hlasování:
  1. Podpora malých, nových, resp. extrémních/radikálních stran
  2. Vyšší podíl neplatných hlasovacích lístků
  3. Podpora opozičních stran
- význam volebního cyklu – líbánky...

Koncept druhořadých voleb

2. **Dimenze specifické arény** (*the specific arena dimension*)
  - výsledky druhořadých voleb nejsou formovány prvořadou arénou zcela
  - něco **je** v sázce
  - odlišnosti v aktérech, vazbách mezi stranami, percepce institutu politických stran

Koncept druhořadých voleb

3. **Institucionálně-procedurální dimenze** (*the institutional-procedural dimension*)
- proměnná v podobě formálních pravidel
  - primárně volební právo a volební systém
  - úroveň volební účasti
  - podoba volebních výsledků
  - doba konání voleb

Koncept druhořadých voleb

- 4. **Dimenze volební kampaně** (*the campaign dimension*)
  - pramení z odlišné důležitosti typů voleb
  - role médií, percepce voličů
  - efektivita volební kampaně
  - úsilí politických stran

Koncept druhořadých voleb

5. **Dimenze politické proměny hlavní arény** (*the main-arena political change dimension*)
  - „reálná“ proměna volebních preferencí
  - důležité z hlediska identifikace skutečné druhořadosti voleb
  - politické preference, ale hlavně komparace s následujícími volbami

Koncept druhořadých voleb

6. **Dimenze sociálních a kulturních proměn**
  - proměny strukturální povahy
  - *voters` alignments, cleavages*
  - externí faktor, intervenující proměnná
  - nutné brát do úvahy

Koncept druhořadých voleb - shrnutí

- jádrem konceptu předpoklad provázanosti prvořadé a druhořadé volební arény + odlišné vnímání významu jednotlivých druhů voleb
- východiskem analytických předpokladů první dimenze (ostatní spíše představují rámec výzkumu)
- důsledek – odlišná volební účast a volební výsledky – druhořadé volby jako deviace?

Koncept druhořadých voleb - shrnutí

- jak zkoumat volby jako druhořadé?
- specifika politického systému
- zvláštnosti zkoumané volební arény
- strukturální kontext
- politický kontext
- diskuse

Děkuji za pozornost!!!